HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

בכורים לפירא קא אמרינן למזבח קא אמרינן והא אכיל לה מזבח מפירי דהא שתא בעי רמי בר חמא שתי הלחם הנצה [א] שריא או חנטה [ב] שרייה מאי הנצה ומאי חנטה אילימא הנצה דפירא וחנטה דפירא השתא השרשה שריא הנצה וחנטה מיבעיא אלא הנצה דעלה וחנטה דעלה מי הוי [ג] כי השרשה או לא [א]תיקו [א]בעי רבא בר רב חנן חטין שזרען בקרקע עומר מתירן או אין עומר מתירן היכי דמי אי דאשרוש תנינא אי דלא אשרוש תנינא [ב]דתנן אם השרישו קודם לעומר עומר מתירן ואם לאו אסורין עד שיבא עומר הבא לא צריכא דחצדינהו [ב]וזרעינהו קודם לעומר ואתא עומר וחליף עלייהו וקא מיבעיא ליה מהו לנקוטי ומיכל מינייהו כמאן דשדייא בכדא דמיא ושרינהו עומר או דלמא בטיל להו לגבי ארעא יש להן אונאה או אין להן אונאה היכי דמי אילימא דאמר ליה שדאי בה שיתא ואתו סהדי ואמרי דלא שדא בה אלא חמשה [ג]והאמר רבא [ג]כל דבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין אפי' פחות מכדי אונאה חוזר אלא דאמר ליה [ד]שדאי בה כדבעי לה ואתו סהדי ואמרי דלא שדא בה כדבעי לה יש להן אונאה דכמאן דשדייא בכדא דמיא [ד] ויש להן אונאה או דלמא בטיל להו לגבי ארעא [ה]נשבעין עליהן או אין נשבעין עליהן כדשדייא בכדא דמיא וכמטלטלי דמו ונשבעין עליהן או דלמא בטיל להו אגב ארעא וכמקרקעי דמו ואין נשבעין עליהן תיקו בעי רמי בר חמא חטין שבגללי בקר ושעורין שבגללי בהמה מהו למאי אילימא לטמויי טומאת אוכלין תנינא [ו](ז)חטין [ה] שברעי בקר ושעורין שבגללי בהמה חישב עליהן לאכילה אין מטמא טומאת אוכלין לקטן לאכילה מטמא טומאת אוכלין אלא למנחות פשיטא דלא [1]הקריבהו נא לפחתך הירצך או הישא פניך לא צריכא דנקטינהו וזרעינהו וקא בעי לאיתויי מנחות מינייהו מאי משום דמאיסותא הוא וכיון דזרעינהו אזדא למאיסותייהו או דלמא משום כחישותא הוא והשתא נמי [ו] כחושה [ז]תיקו בעי רמי בר חמא [ה]פיל שבלע כפיפה מצרית והקיאה דרך בית הרעי מהו למאי אילימא [ח]למבטל טומאתה תנינא [ט]כל הכלים [י]יורדין לידי טומאתן במחשבה ואין עולין מטומאתן אלא בשינוי מעשה לא צריכא [י]דבלע הוצין ועבדינהו כפיפה מצרית מי הוה ליה עיכול או הוה ליה כבלי

בכורים לפירא. לחיטין התלויין בהם בכורים: **למזבח קאמרינן.** שלא יאכל מזבח קודם להם חיטים חדשים [ז] והכא אכל ליה מזבח עומר מפירי דהא שתא [ח] דמהך שתא נינהו דבהדא שתא גדלו ביחד (א) ועומר שרינהו לאכילת אדם [ט] ושתי הלחם שרינהו להביא בכורים מפירות האילן [י]: **הנצה שריין.** שהנילו קודם להם או חנטה שריין. חנטה הוי פירי יותר מהנצה: **השתא.** לגבי תבואה שריין עומר ושתי הלחם בהשרשה תבואה הנשרשת [ז]קודם לעומר אף על פי שלא גדלה כלום וכדקתני מתני' הנצה וחנטה דפירי מיבעיא: **אלא הנצה וחנטה דעלה מי הוי.** הנצה דעלה בפירות האילן כהשרשה דתבואה או לא: **דאלדינהו וזרעינהו קודם לעומר.** דלא שרינהו עומר דאשתקד ולא השרישו בשעת עומר זה: **מהו לנקוטי.** ללקוט מהן קודם השרשתן: **כמאן דשדיין בכדא דמיא ושרינהו עומר.** דהא דאמרן ואם לאו אסורין עד שיבא עומר הבא בגידוליהן איירי או דלמא בטלינהו אגב ארעא וכי לקיט להו כגידולין דמו: **יש להן אונאה כו'.** דקיימא לן בבבא מציעא בפ' הזהב (דף נו.) אין אונאה לקרקעות: **שדאי בה שיתא.** זרעתי בקרקע [יא] שש כורים: **ואתו סהדי דלא שדא בה אלא חמשה.** דהשתא איכא שיעור אונאה שתות בפ' הזהב (שם מט:): **כל דבר שבמדה.** כיון דקפיד לא מחיל ואפילו בפחות משתות ולא שייכא בה דין אונאה שיהא מקח קיים ויחזיר אונאה אלא כל המקח בטל וחוזר: **נשבעין עליהן.** דאמר בפ' הזהב (שם נו.) אין נשבעין על הקרקעות: **בקר.** דרכו לאכול חיטים ושאר בהמה כגון חמור וגמל דרכו לאכול שעורין: **חישב עליהן.** בעודן ברעי: **וזרעינהו ובעי לאיתויי מנחות.** מן הגידולין: **אזדא מאיסותייהו.** דהא אחריני נינהו: **והשתא** (ב) [יב] **כחישי.** דכיון שנתעכלו במעי הבהמה שוב אין מגדלין חטין מלאין ובריאין כדמעיקרא: **כפיפה.** קופה מצרית מצורי דקל: **למיבטל טומאתה.** שהיתה טמאה קודם לכן: **יורדין לידי טומאתן במחשבה.** [יג] כיון שחשב עליו לדבר שאין בו חסרון מלאכה כגון עור מתוקן סתמו למנעלים עומד ואינו מקבל טומאה עד שיעשו המנעלים חישב עליו לעשותו שולחן דאינו חסר שום מלאכה דהשתא מיד ראוי לשולחן מקבל טומאה מיד: **ואין עולין מטומאתן.** אם נטמאו: **אלא בשנוי מעשה.** כגון נשברו טהרו והכא ליכא שינוי מעשה דשלימה הקיאה: כלי

והאמר רבא כל דבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין **אפי'** פחות מכדי אונאה חוזר. לא שיחזיר אונאה קאמר אלא אפילו ביטול מקח הוי כדמוכח לקמן בפרק התודה (דף עז.) ובפרק המוכר את הספינה (ב"ב דף צ.) ויש לדקדק מכאן דמילתא דרבא איתמר אפילו אקרקעות וכן משמע בפ"ב דקידושין (דף מב:) דקאמר אבל פלגי במשחתא לא כדרבא כו' ורבינו שמואל לא פי' כן בפרק בית כור (ב"ב קג:) [ושם קד. ד"ה פחות] דתנן בית כור עפר אני מוכר לך מדה בחבל פיחת כל שהוא ינכה הותיר (ח) כל שהוא יחזיר משמע כי המקח קיים ופירש רבינו שמואל כי מקח קיים דאע"פ שטעו במדה לא איתמר דרבא אלא במטלטלי ולא משמע הכי כדפרישית אלא היינו טעמא התם שיודע ומכיר בשדה שהוא מוכר לו ויודע שיש שם או פחות או יותר אלא לפי מה שיעלה לפי חשבון בית כור מלומלם (ט) יפחות וינכה: **שדאי** בה כדבעי ואתו סהדי כו'. אין מכחישין אותו במה שזרע אלא (י) שאומרים שאין לה די בכי האי שיעורא: **פיל** שבלע כפיפה מצרית כו'. הא דבעא מיניה רב אדא בר אהבה מרב דימי מנהרדעא בפ' לא יחפור (ב"ב כג.) פיל שבלע כפיפה מצרית והקיאה דרך בית הרעי מהו לאו בכפיפה ממש בעא מיניה דאם כן אמאי לא הוה בידיה מתני' היא דאין עולין מטומאתן אלא בשינוי מעשה אלא בהוצין ועבד להו כפיפה בעא מיניה והא דטפח ליה התם בסנדליה אע"ג דהיא נמי קיימא בתיקו מ"מ ה"ל למידק עלה כדדייקי' הכא מהיא דעולא:

דבלע הוצין ועבדינהו כפיפה מי הוי עיכול כו'. תימה מי גרע מחיטין שבגללי בהמה דלעיל דלקטן לאכילה מטמאין טומאת אוכלין ואי הוו עיכול לא ליטמו טומאת אוכלין ויש לומר שאני טומאת אוכלין דתלוי בראויה לגר או לכלב והתם היא חזיא אפי' לגר אבל מזאבים שבלעו תינוקות וטהרו את הבשר וטמאו את העצמות אתי שפיר דטומאת מת לא תליא אלא בעיכולי [יד] וא"ת דהכא מסקי' דבשר דרכיך הוי עיכול ובפ"ק דבכורות (דף ז:) תנן דג טהור שבלע דג טמא אסור באכילה ולא הוי עיכול ותירץ רב האי [טו] דשאני טומאה (כ) דאפוסי טומאה לא מפסינן עוד י"ל דהיכא דילא דרך בית הרעי הוי עיכול טפי מהתם דנמלא במעיו וא"ת דבפ' י"א דאהלות תנן ומייתי לה בפרק בתרא דשבת (דף קנה:) כמה תשהה במעיו בעופות ובדגים כדי שתפול לאור ותשרף ובעודו במעיו נמי קאמר דהא מייתי לה אכלב שאכל בשר המת ומת ומוטל על האסקופה וי"ל דמתניתין דבכורות כרבי יהודה בן בתירא דאמר התם בעופות ובדגים מעת לעת ובלא שהה מיירי אי נמי דגים הנבלעים קשי טפי [טז] א"נ נהי דאיפסיל מתורת אוכל לענין טומאת אוכלין מ"מ לענין איסור לא ליהוי עיכול (ל) מידי דהוה חלב שבכפרים ונבלת עוף טהור בכל מקום (עוקצים פ"ג מ"ג) שצריך מחשבה לענין טומאה ולענין איסורא לא בעי מחשבה וזהו כתירוצו של רב האי מיהו אין ראיה מזה דאין לך מחשבה גדולה מזו משמים שהחלב כפיו ואוכלו וא"ת והאמרינן בפ"ב דיומא (דף פ.) זר שבלע זופין של תרומה והקיאן ובא אחר ובלען הראשון משלם קרן וחומש והשני אינו משלם אלא דמי עצים לראשון אלמא לענין איסור חשיב עיכול ותירץ ה"ר חיים דהתם לאו משום דהוי עיכול אלא לפי [יז] שכבר נתחללה התרומה [יח] כדאשכחן בפ"ק דכריתות (דף ז.) כהן (מ) שסך תרומה בגן בתו ישראל מתעגל בה ואינו חושש ומפרש התם טעמא משום דמחוללת כבר (נ) וטבעת דלא חשיב עיכול בפ' בהמה המקשה (חולין עא.): התם משום דלאקושי טפי ובגילה דלא חשיב התם עיכול היינו דבלא שהה כדי עיכול כדקאמר מי לא עסקינן דאכל סמוך לשקיעת החמה ומתוך הסברא היא נראה בין לענין איסור בין לענין טומאה לכל דבר שהוא שלם שניכר בשלימותו שלא נתעכל ולא נלעס בפיו כגון חיטין שלימים שבגללי בקר ודגים שלימין

מסורת הש"ס

א) ב"מ נו: ע"ש, ב) [לקמן ע.], ג) קדושין מב: [ושם איתא רבה] לקמן עז. ב"מ נו: ב"ב ל., ד) תוספתא טהרות פ"ט ה"ז, ה) [ב"ב כב.], ו) כלים פכ"ה מ"ט שבת נב: ונח: סוכה יג: קדושין נט., ז) צ"ל קודם לעומר או קודם לשתי הלחם אע"פ כו'. צ"ק, ח) צ"ל כל שהוא יחזיר ופי' רבינו שמואל ינכה המוכר כפי הפחת והמקח קיים דאע"פ שטעה כו'. צ"ק, ט) צ"ל מ"ה אם פיחת כ"ש ינכה והס"ד. צ"ק, י) שאומר שיש לה די כו'. צ"ק, כ) [עי' ביצה ז.], ל) צ"ל מידי דהוה חלב ונבלת עוף טהור שבכפרים ונבלת בהמה טמאה בכל מקום שצריך כו' ועיין בפ"ג דעוקצין. צ"ק, מ) צ"ל שסך שמן תרומה. צ"ק,

עין משפט נר מצוה

לט א מיי' פ"ז מהלכות תמידין ומוספין הלכה כ:

מ ב מיי' פ"י מהלכות מאכלות אסורות הל' ה וע"ש [טוש"ע י"ד סימן רצג סעיף ד]:

מא ג מיי' פט"ו מהל' מכירה הל' א טוש"ע ח"מ סימן רלב סעיף א:

מב ד ה מיי' פי"ג מהלכות מכירה הלכה טז טוש"ע ח"מ סי' רכז סעיף לד והוי ספק ומשביעין אותו שבוע' היסת:

מג ו מיי' פ"ב מהלכות טומאת אוכלין הלכה יז:

מד ז מיי' פ"ו מהלכות איסורי מזבח הלכה יג:

מה ח מיי' פ"א מהל' כלים הלכה ז:

מו ט מיי' פ"ח מהלכות כלים הלכה י:

מז י מיי' פ"א שם הל' ז:

◆

תורה אור השלם

1. וְכִי תַגִּשׁוּן עִוֵּר לִזְבֹּחַ אֵין רָע וְכִי תַגִּישׁוּ פִּסֵּחַ וְחֹלֶה אֵין רָע הַקְרִיבֵהוּ נָא לְפֶחָתֶךָ הֲיִרְצְךָ אוֹ הֲיִשָּׂא פָנֶיךָ אָמַר יְיָ צְבָאוֹת: מלאכי א ח

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה למזבח וכו' ביחד רק עומר שרינהו: (ב) ד"ה והשתא נמי כחישי:

◆

גליון הש"ס

תום' ד"ה דבלע וכו' אלא לפי שכבר נתחללה התרומה. עיין כתובות דף ל ע"א תוס' ד"ה ומתחייב וביומא דף עא תוס' ד"ה דתנן: **בא"ד** וטבעת דלא חשיב עיכול. תמוה לי דמאי קושיא הא הוי כמו בלע כפיפה דלא בטל טומאה כיון דהיה תחלה כלי:

◆

מוסף רש"י

עומר מתירן. קס"ד אגידולין דידהו קמיבעיא ליה, ולהכי קמהדר אי דאשרוש קודם לעומר תנינא. דעומר מתיר את גידוליהן במסכת מנחות (דף עא.) והתם מפרש טעמא אי דלא אשרוש. בשעת הבאת העומר תנינא. דאין עומר מתירן דחצדינהו. מן החדש והיו צריכים שיתירם עומר לאכילה וזרעינהו קודם לעומר. וחלף ליה עומר עלייהו בדלא אשרוש מהו למינקט מינייהו ומיכל. כלומר אגידולין דידהו לא מיבעיא לן שהרי אפי' התיר עומר של אשתקד את הזרעים קודם שנזרעו וזרעם קודם העומר ולא השרישו הוו הגידולין אסורין עד שיבא עומר הבא, כי קא מיבעיא ליה לנקוטי מן הזרעים שבקרקע ומיכל לאחר העומר שרינהו עומר. שהעומר מתיר את התלושין חדשים של שנה זו ואת גידולין המחוברין שהשרישו או דלמא בטלינהו אגב ארעא. וכקרקע בעלמא דמו ולא שייך עומר גבייהו למשרינהו (בבא מציעא נו: נז.). יש להן אונאה. אם מכרן שדאי. זרעתי בה שש סאין חוזר. דמקח טעות הוא דהא בהדיא פירש בחזקת כן ואינו כן וכיון שהמקח טעות הוא אפילו בטיל להו אגב ארעא חוזר, דנהי דאימעיט קרקעות מדין אונאה, מדין מקח טעות לא אימעיט [illegible]

רבינו גרשום

שלא כסדרן שריין ולא מצית אמרת דמייתי עומר מהנך דאשרוש וכו' א) כלו' דשתי הלחם הוו בכורים דמי סברת דבכורים דפירא קאמרינן דהוו בכורים כלומר דהנך דאשרוש קודם עומר הוו פירי אחר והוו בכורים. ואנן שתי הלחם דליהוו בכורים למזבח קא בעינן ואי אמרת דליתי עומר מן החטים אף על גב דאשרוש קודם לשתי הלחם ולא הוו ממין אלו מכל מקום שם חטים אחת הן והא אכיל ליה מזבח מפירי מחטים דהא שתא בעומר ולא הוו שתי הלחם בכורים הלכך עומר בא מן השעורים כדי שיהא שתי הלחם בכורים גמורים של חטים שעדיין לא אכל המזבח מהן: שתי הלחם הנצה שריין או חנטה [שריין]. דבעינן שיהו שתי הלחם מתיר במקדש בין מנחות ונסכים ובין פירות אילן כדאמרינן בפרק כל קרבנות הצבור וקא בעי הכי שתי הלחם שריין הני פירות דהניצו קודם לעומר או דילמא לא שריין אלא הנך פירי דחנטו קמי עומר דחנטה יתירה מהנצה השתא השרשה דאכתי לא מינכרא שריין הנצה וחנטה דפירי גופי מיבעיא: אלא הנצה דעלה דאילן: לא צריכא דחצדינהו קודם לעומר וזרעינהו קודם לעומר ואתא עומר חליף עלייהו ועדיין לא השרישו מהו לנקוטי ללוקטן מן הארץ ומיכל מינייהו הא דשדיין בארעא כמאן דשדיין בכדא (דמי) בכלי להצניע דמי ושרינהו עומר. או דלמא בטיל לה גבי ארעא והויין כחיטין שלא השרישו לפני העומר ולא שרי להו עומר: ואמרי דלא שדא בה אלא חמשה גריוי והוי אונאה שתות או דלמא בטיל לה גבי ארעא ואין אונאה לקרקעות ואין נשבעין עליהן דאין נשבעין על כפירת שיעבוד קרקעות: חישב עליהן לאכילה אין מטמא טומאת אוכלין דבמחשבה גרידא לא מיטמא עד דלקטן: משום כחישותן במעי בהמה: כפיפה מצרית. של נצרים: אלא בשינוי מעשה. ואכתי לית בה שינוי מעשה:

א) אולי צ"ל וכהכ"ג הוו שפיר שתי הלחם ביכורים דאי סברת וכו'.

◆

שיטה מקובצת

א) הנצה שריין. משמע דפירות האילן נמי תליא בשריותא דשתי הלחם והא דאמרינן לעיל [נסכים] בכורים שהקריבן לעומר כשרים היינו בדיעבד דוקא. תו"ח: ב) שריין: ג) כי השרשה. ושתי הלחם שרי דומיא דעומר. תו"ח: ד) תיבות ויש להן אונאה נמחק: [illegible]

[illegible]

א) אולי צ"ל ובבשר שאמרינן דנחשב כמטולטל מיירי שלאיו שנתעכלו ובעצמות וכו'.